Bijlage 1 Overzicht beleidsuitgangspunten

- Provinciaal beleid:
    - Gelders Natuurnetwerk (GNN en GO)
    - Gelderse streekgids 2022
- Regionaal beleid:
    - Visie en regionale agenda Groene metropoolregio (GMR); projecten Groene Mantel en Blauwe motor.
    - Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal (2019) en bijbehorend Regionaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2025-2030
    - Gebiedsuitvoeringsprogramma Landschap Maas en Waal 2014
- Lokaal beleid:
    - Omgevingsvisie 2023
    - Biodiversiteitsplan 2021
    - Landschapsontwikkelingsplan 2019-2024
    - Groenstructuurplan 2007
    - Ontwerpnota 'beeldbepalende bomen' en bijbehorende beeldbepalende bomenlijst 2013
    - Beleidsplan Integraal Beheer Openbare Ruimte 2024-2034
    - Gebiedsvisie Malden-Noord 2024
    - Beleidsplan water en riolering 2023-2027

1.1 Provinciaal beleid

Gelders Natuurnetwerk (GNN en GO)
De beschermde natuur- en landschapsgebieden zijn door de Provincie aangewezen door middel van Het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO) en Nationaal landschap. Bij ontwikkelingen in deze gebieden moeten de kernkwaliteiten van het gebied versterkt worden door natuur- en landschapselementen aan te leggen. De regels hiervoor staan in de omgevingsverordening. Daarnaast geldt de Wet natuurbescherming bij het beschermen van natuur.
In onze gemeente gaat het om de volgende gebieden:

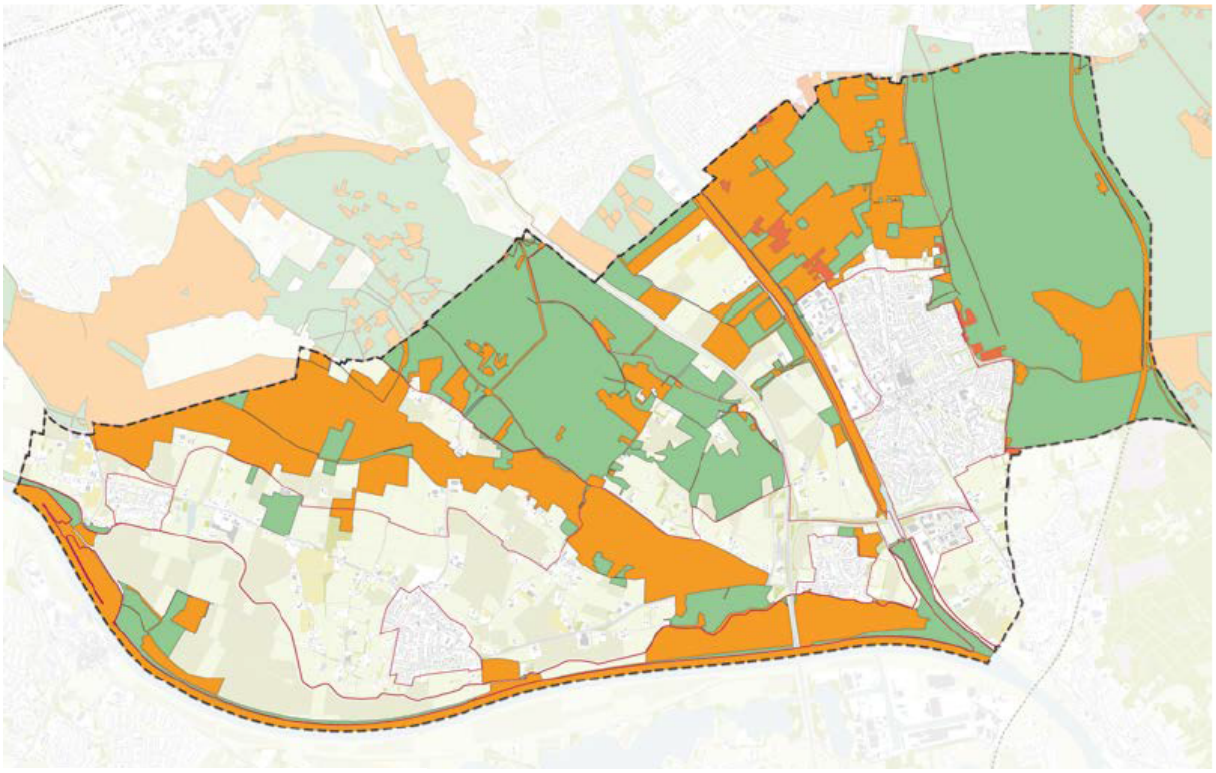

Beschermde natuur- en landschapsgebieden vanuit provincie Gelderland

Nationaal landschap

Groene Ontwikkelingszone (GO)

Gelders Natuur Netwerk (GNN)

(uit omgevingsvisie 2023)

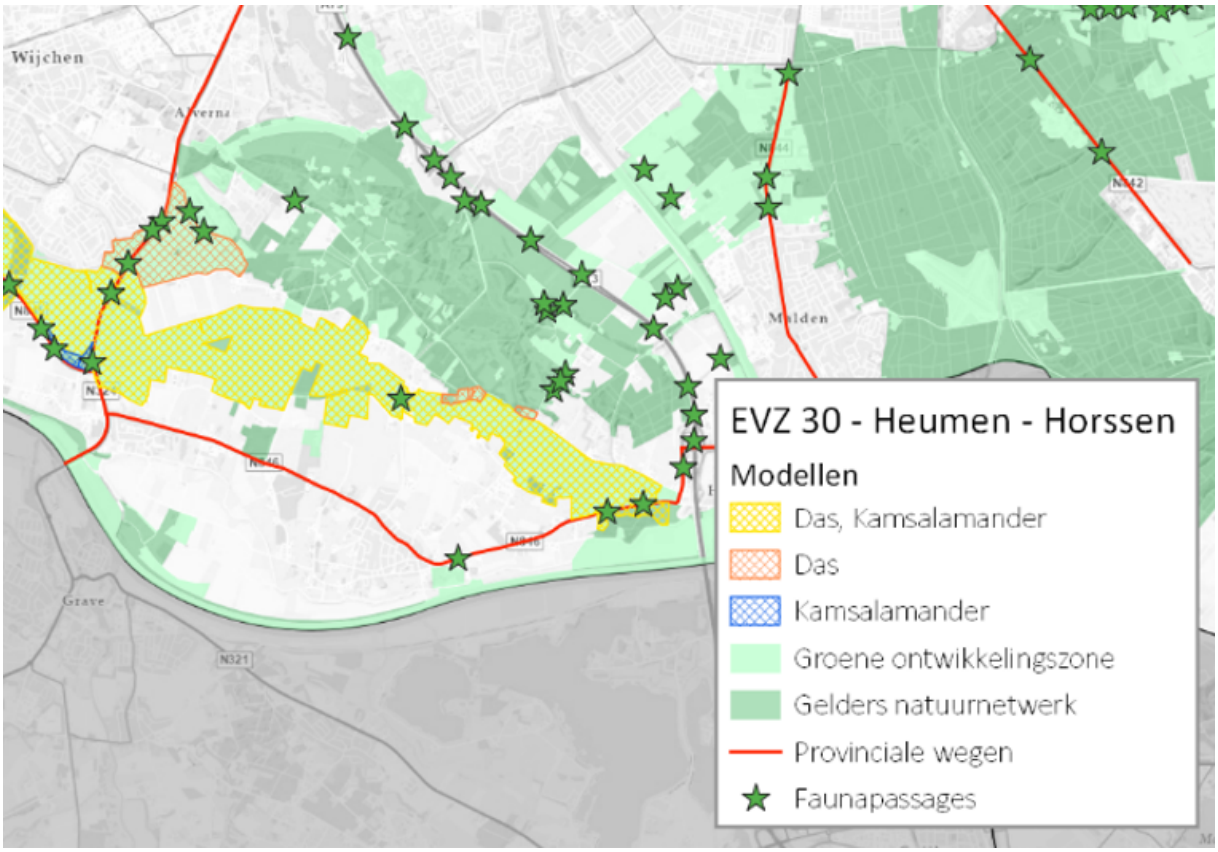

Uitsnede voor gemeente Heumen: Ligging huidige EVZ 30 – Heumen – Horssen met de toegekende modellen (bron ondergrond: ESRI Topo RD).

De ecologische verbindingszones (EVZ) maken deel uit van de GO. De EVZ Heumen-Horssen en EVZ Teerse Sluispolder zijn geëvalueerd in 2022. De EVZ Heumen-Horssen voldoet nog niet aan de eisen van model Das en Kamsalamander (restopgave resp. 10%% en 90%). Vooral het aandeel poelen is laag. De EVZ Teerse sluispolder voldoet nog niet aan het model Das en Hagedis (restopgave resp. 10% en 40%). Deze EVZ dient ter versterking van het versnipperde kerngebied in het Rijk van Nijmegen en als verbinding tussen de zeer waardevolle heidegebieden van Heumensoord en de Overasseltse en Hatertse Vennen.

Dat betekent dat we in onze gemeente de volgende opgaves kennen:

- De EVZ Heumen-Horssen moet geschikt worden gemaakt volgens model das en kamsalamander. Met name het aandeel poelen is laag en er ligt voor de soorten van de Kamsalamandergroep nog een aanzienlijke restopgave. Daarnaast is de EVZ van belang voor Sleedoornpage.
- De EVZ Teerse sluispolder moet verder versterkt worden volgens model das en hagedis. Een landschap met singels en hagen, bosjes, graslanden en andere elementen van het agrarisch cultuurlandschap. Ontwikkeling oude beheersvormen, het betreft hakhout in de Elshof.

Gelderse streekgids (februari 2022)
De kwaliteitsgids Gelderse Streken heeft als doel te sturen en te inspireren op een goede streekeigen vormgeving en inpassing van ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven. Voor onze gemeente gelden de streekgidsen Rijk van Nijmegen en Land van Maas en Waal.
Daarin zijn een aantal ontwikkeldoelen en –principes uitgewerkt.

Dat betekent dat we in onze gemeente de volgende opgaves kennen:

- Versterk het landschapsmozaïek op de westflank van de stuwwal rondom Malden en van de rivierduinen en oeverwallen aan de oostzijde ter hoogte van Heumen, Overasselt en Nederasselt.
- Multifunctionele Maasdijk, dijkversterking koppelen aan andere ruimtelijke ambities zoals natuur, recreatie, versterken landschap en cultuurhistorie. Versterk het recreatieve netwerk, doorgaande herkenbare fietsroute, aantrekkelijke rust- en informatiepunten. Wandelroutes vanaf de dijk de uiterwaarden en het achterland in.
- Weteringen en leigraven markeren, als structuurdragers van de kom, in combinatie met natuur- klimaat- en wateropgaven. Herkenbaarheid van de kommen, door openheid.
- Neder- en Overasseltsche Broek: zorgvuldig omgaan met ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied tussen het Vennengebied en de Maasdijk bij Nederasselt en Overasselt. Houdt rekening met het aanwezige micro-reliëf en versterk de ecologische verbindingszones.
- Behoud karakteristieke structuur van bakenbomen langs de Maas.

1.2 Regionaal beleid

Visie en regionale agenda Groene metropoolregio (GMR);
De visie en opgaven uit de regionale agenda werken door in onze Omgevingsvisie.

Dat betekent dat we als gemeente de volgende opgaves kennen:

- Circulaire regio: Heumen streeft naar een natuurinclusieve samenleving, waarin de gezondheid van de inwoners centraal staat. We bouwen klimaatadaptief en natuurinclusief.
- Ontspannen regio: fijnmazig netwerk van recreatieve paden in ons groen en landschap, toegankelijk voor iedereen. Cultuurhistorie, zoals het Kroonwerk en het waardevolle agrarische cultuurlandschap worden beleefbaar en zichtbaar.
- Groene groeiregio: een landschap waarin een balans is en samenwerking tussen boeren, natuur- en landschapsbeheerder, bewoners en recreatieve ondernemers. Samen bouwen zij aan een aantrekkelijk, biodivers en klimaatadaptief landschap, gebaseerd op het agrarisch cultuurlandschap.
- Groene groeiregio: Heumen koestert en versterkt zijn aantrekkelijke groene woonomgeving en groen in de kernen.
- Tegenover de toename van het aantal woningen moet een versterking staan van de leefomgeving. In de regio Rijk van Nijmegen vindt deze versterking haar uitwerking in een groen-blauw raamwerk, dat loopt rondom Nijmegen, via Heumensoord, naar de Vennen, en dan naar het noordwesten, naar de Waal bij Beuningen. Hier wordt gekeken naar het versterken van de natuurwaarden en het watersysteem in combinatie met energieopwekking en recreatie. Ook liggen er kansen op het gebied van circulaire landbouw.
  In de gebiedsuitwerkingen worden deze uitgangspunten verder uitgewerkt. Voor onze gemeente betreft dit de volgende opgaven:
  - Herstel de Blauwe Motor stuwwal
  - Groene Mantel rondom Nijmegen
  - Kop van Malden

Regionaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2025-2030

We willen een klimaatbestendige regio zijn in 2035 en uiterlijk in 2050. Het Regionale uitvoeringsprogramma 2024- 2030 is gericht op vijf speerpunten, namelijk een klimaatbestendig stedelijk gebied, klimaatbestendig landelijk gebied, herstel van de blauwe motor stuwwal, kennis en communicatie. Het herstel blauw motor stuwwal is specifiek gericht op de Stuwwal en is een project waar alleen Berg en Dal, Heumen, Nijmegen het waterschap en de provincie bij betrokken zijn.

Een klimaatbestendig stedelijk gebied
We streven naar een gelijk speelveld voor ontwikkelingen in de hele regio en bieden daarmee duidelijkheid aan inwoners, ontwikkelaars en initiatiefnemers. We stellen gezamenlijk doelen op voor de klimaatthema's, die richting geven aan beleid en uitvoering in stedelijk gebied. Hierbij sluiten we aan bij de landelijke maatlat en het kader leefbare verstedelijking Gelderland. Dit werken we uit in bouwstenen voor beleid in lokale programma's en plannen, waarbij we per klimaatthema onze doelstellingen concretiseren en bepalen met welke maatregelen deze doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Deze beleidsbouwstenen wordt door de stuurgroep vrijgegeven en voor zover relevant ter vaststelling opgenomen in lokaal beleid.
We maken per gemeente een kaart met overbodige verhardingen in de openbare ruimte. Met deze kaart kan overbodige verharding de komende jaren op natuurlijke momenten worden verwijderd. De inhuur voor de ondersteuning doen we samen en dat levert doorgaans een financieel voordeel op.

Een klimaatbestendig landelijk gebied
De regionale samenwerking geeft invulling aan klimaatadaptatie bij gebiedsprocessen zoals de Groen Mantel die vanuit de GMR wordt aangestuurd. Ambities in deze processen kunnen versterkt worden met de doelen voor klimaatadaptatie. Samenwerking met derden is hierin noodzakelijk omdat de grondpositie vaak bij derden ligt. Dat betekent dat we de kwetsbaarheden en handelingsperspectieven voor onze regio inbrengen. Voorbeelden hiervan zijn bodem en watersysteem sturend voor functies als stedelijke ontwikkeling en landbouw, waterbeschikbaarheid (van grond- tot oppervlaktewater), waterkwaliteit en kwetsbaarheid van vitale functies.

Herstel blauwe motor stuwwal
Vanaf 2002 tot 2022 laat de grondwaterstand in de stuwwal een dalende trend zien. Klimaatverandering zorgt voor intensere droogte, hittegolven en zware regenval, wat het functioneren van het watersysteem beïnvloedt en gevolgen heeft voor natuur, landbouw, waterbeheer en stedelijke gebieden rondom de stuwwal.
Het voorstel is om een integrale programmatische gebiedsaanpak Blauwe Motor Stuwwal Rijk van Nijmegen op te starten voor een periode van drie jaar. Het doel is een klimaatrobuust water- en bodemsysteem dat bijdraagt aan droog en veilig wonen, duurzame landbouw, vitale natuur en recreatief landschap. Subdoelen zijn o.a. vergroting van grondwatervoorraad, herstel van bodemwerking, klimaatadaptatie en natuurherstel.
Dit programma Blauwe Motor raakt en overlapt op sommige onderdelen met het programma de Groene Mantel (rond Nijmegen) van de Groen Metropool Regio. Daarom worden de beide projecten ook nauwe samenhang georganiseerd. Het Bestuurlijk Gebiedsteam wordt opdrachtgever voor de beide programma's. Het is de bedoeling dat in het voorjaar van 2025 alle betrokken overheden een intentieovereenkomst ondertekenen waarin de samenwerking wordt bevestigd.

Kennis
We ontwikkelen en delen klimaatkennis met het doel om beter inzicht te krijgen in de opgaven voor klimaatadaptatie en het handelingsperspectief wat er is om de opgaven op te lossen. Het speerpunt kennis is ondersteunend aan de andere speerpunten. De werkregio als kennisnetwerk heeft voor veel organisaties een toegevoegde waarde. Het bundelen van kennis, kunde en middelen kan helpen om capaciteit effectief in te zetten en samen grotere stappen te maken.

De huidige regionale stresstest is in 2016 gemaakt op basis van oude klimaatscenario's en is verouderd. In 2025 begint de nieuwe ronde van de 6-jarige cyclus regionale stresstesten (weten) - risicodialoog (willen) -opgaven (werken). Het Rijk ontwikkelt hiervoor doelen, monitoring, handreikingen en deelt landelijke klimaatkennis. Stresstesten die de gemeenten en de Provincie Gelderland hebben uitgevoerd dienen als input voor de regionale stresstest. Veel gemeenten hebben al lokale stresstesten uitgevoerd.

Communicatie
Het speerpunt hangt sterk samen met de andere speerpunten. Via de website www.veranderjijmee.nl worden inspirerende voorbeelden uit de hele regio gedeeld. Als regio zetten we in op het ontwikkelen van inspirerende inhoud (content), berichten en succesverhalen. Daarmee faciliteren we de communicatiemedewerkers om de communicatie naar bewoners en bedrijven op te pakken. We organiseren gezamenlijke campagnes en bijeenkomsten als dat wenselijk is. Jaarlijks maken we een communicatieagenda met data waarop extra aandacht gegeven wordt aan klimaatadaptatie. Dit kunnen zowel landelijke als lokale projecten of evenementen zijn.

Gebiedsuitvoeringsprogramma Landschap Maas en Waal en landschapsontwikkelingsplan
Gezamenlijk met gemeentes Beuningen, Druten, West Maas en Waal en Wijchen is in 2014 een gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) en realisatiestrategie opgezet. Het beschrijft de ambities en prioriteiten voor het behoud en het versterken van het landschap en hoe dit gerealiseerd kan worden. De gemeente heeft dit opgepakt door jaarlijks een landschapsbijeenkomst te houden, waarbij initiatieven voor landschap opgehaald werden. Die zijn verwerkt in een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) en jaarlijks geëvalueerd. Afgelopen jaren heeft de gemeente-initiatieven ondersteund en is een groot vrijwilligersnetwerk ontstaan. De betrokkenheid bij het landschap is sterk vergroot, door nieuwe ideeën en door het beheer te verbeteren.
De ambitie van de gemeente is per landschapstype verder uitgewerkt en onderstaand een overzicht van de opgave die de gemeente nog heeft:
Algemeen:

- Behoud en herstel van aanwezige landschapselementen en aanleg nieuwe landschapselementen;
- Betrokkenheid van inwoners bij het landschap behouden en vergroten; versterken vrijwillig landschapsbeheer. Jaarlijkse bijeenkomst voor waardering, kennisdeling en netwerken blijven organiseren;

Per landschapstype:
Maasoeverwal:

- Beplanten van wegen en waterlopen.
- Stimuleren van behoud en aanplant van hoogstam fruitbomen.

Maasuiterwaard:

- Het versterken en behouden van het Maasheggenlandschap.
- Bevordering van de karakteristieke stroomdalflora van de Maas.

Kom:

- Versterking schakels tussen het vennengebied en de uiterwaarden middels een beperkte aanvulling met 'lage' landschapselementen, zoals elzensingels en wilgenstruweel.

- Realisatie van natte waterlopen met oevervegetatie ten behoeve van de ecologische verbinding Heumen – Horsen.

Boslandschap:

- Het opwaarderen van het Elshof-gebied als corridor met leefgebied functies tussen de stuwwal en het westelijk deel van de gemeente ten voordele van de fauna (o.a. de das) en waar mogelijk het opheffen van barrières in deze migratieroute.

Kampenlandschap:

- Aanleg en herstel van kleine landschapselementen op kavelgrenzen en aanleg en herstel van hoogstamfruitboomgaarden.
- Versterking ecologische verbindingszones door op kleine schaal aan de bosranden percelen aan landbouw te onttrekken.
- Beheer van akkerranden, bermen en bosranden gericht op versterking natuurwaarden en op een aantrekkelijk landschap voor extensief recreatief medegebruik.
- Behoud van beplanting en aanleg van nieuwe beplanting gekoppeld aan het patroon van wegen en waterlopen.

Rivierduinen, riviervlaktes en donken:

- Versterken van natuurfuncties in samenhang met recreatief medegebruik en aandacht voor cultuurhistorie.
- Herstel van het vennengebied middels vernatting.
- Realiseren van geleidelijke overgang van landbouw naar natuur door o.a. omvorming van het bos van naaldhout naar inheems loofbos (zorgt voor een doorzichtigere aanblik) en de aanleg van hagen, hakhoutsingels en houtwallen.
- Het zichtbaar maken van het Heumens erfgoed; dit betreft de zogenaamde Scheiwal (een houtwal op de grens van Heumen en Wijchen) en het Romeinse verleden ter plaatse.
- Behoud natuurwaarden middels zonering van het recreatief medegebruik (aan de randen) en gerichte publieksvoorlichting.

Natte heide en Broekontginning:

- Het versterken van de functies natuur en extensieve recreatie in het gebied ten noordwesten van het Heumens bos.
- Stimuleren van de aanleg van oversteekplaatsen en poelen voor padden.
- Versterking van de overgangen van bos naar cultuurlandschap, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van struweelbegroeiingen en bermbeheer gericht op verschraling.

1.3 Lokaal beleid

Omgevingsvisie 2023

In de omgevingsvisie zijn de doelen, ambities en opgaven met betrekking tot de fysieke leefomgeving tot en met 2033 uiteengezet. De hoofdambities zijn gebaseerd op de resultaten van gesprekken met inwoners, stakeholders en politiek, gecombineerd met de beleidsambities en opgaven van de hogere overheden en onze strategische visie. Het programma landschap en groen vormt een uitwerking op deze ambities en thema's.

1. We willen klimaatbestendig zijn in 2023 en klimaatneutraal in 2050.
    - Klimaatbestendig: we willen beschermd zijn tegen de effecten van klimaatverandering. Klimaatneutraal betekent dat we als gemeente geen bijdrage leveren aan klimaatverandering.
2. We wonen en werken in een gezonde, veilige en groene leefomgeving.
    - Schone lucht en voldoende groen op loopafstand.
3. We streven naar een circulaire economie – in de breedste zin van het woord.
    - Zoals in de landbouw en inrichting openbare ruimte. Zoveel mogelijk circulair bouwen en gebruik maken van hernieuwbare energiebronnen.

Deze hoofdambities zijn vertaald in leidende principes, die worden gebruikt bij het maken van een integrale afweging voor alle ruimte ontwikkelingen binnen onze gemeente.

Dat betekent dat we in onze gemeente de volgende opgaves kennen:
Gezonde en veilige leefomgeving:

- Inrichting fysieke leefomgeving draagt bij aan gezondheid. Er is voldoende groen op loopafstand, toegankelijk recreatief netwerk, en het groen nodigt uit tot bewegen en ontspannen. Meer ruimte voor groen in de openbare ruimte om te sporten en bewegen.
- In het gebied langs de Maas rekening houden met ruimteclaims in het kader van hoogwaterveiligheid.

Duurzaam Heumen Klimaatadaptatie:

- De groen- en landschapsstructuur draagt bij aan klimaatadaptatie. We zetten in op het behouden en versterken van bestaande open groene plekken in de kernen en onze hoofdgroenstructuur. Er is ruimte voor waterberging, de bodem wordt verbeterd en het groen voorkomt hittestress.
- Gemeente neemt een regisserende rol bij het vergroenen van de openbare ruimte. Minder stenen, meer bomen en meer biodiversiteit. Dat geldt voor de centra, woonkernen, en bedrijfsterreinen. Als gemeente zullen we inwoners en ondernemers stimuleren in deze ontwikkeling. Dat willen we ook doen op het gebied van realiseren van een natuurinclusieve leefomgeving.
- Bij nieuwe ontwikkelingen willen we daarom dat er natuurinclusief gebouwd wordt.

Vitale en verbonden dorpen:

- Stimuleren van de betrokkenheid en ondersteunen van de inzet van inwoners bij het landschap en groen. Inwoners zijn op de hoogte van hun bijdrage aan een groene en klimaatadaptieve leefomgeving.
- Natuurinclusief woonmilieu
- Behoud van open groene plekken in de kernen en open groene landschap rondom onze dorpen.

Ondernemen en recreëren: recreatie, natuur en biodiversiteit; cultuurhistorie; landbouw, bedrijfsterreinen

- Versterken van de landschappelijke kwaliteiten in het hele buitengebied, inclusief versterken natuurwaarden en biodiversiteit.
- Natuurlijk bodem- en watersysteem is uitgangspunt voor ontwikkelingen.
- Natuurwaarden in de natuurgebieden en daarbuiten behouden en verder ontwikkelen. Inspelen op klimaatverandering.
- Beleefbaar en zichtbaar maken van cultuurhistorische kenmerken van het landschap.
- Stimuleren circulaire landbouw, mogelijkheden voor extensieve bedrijfsvormen, met name rond natuurgebieden.
- Versterken recreatieve routes tussen vennengebied, de oeverwal (Maasbandijk) en de stuwwal. Verspreiden recreatiedruk door versterken van onderlinge verbindingen.
- Behoud en versterken van het Lierdal en landschapszone Malden-Noord, voor recreatieve spreiding.

Biodiversiteitsplan 2021
Binnen de gevarieerde landschappen van onze gemeente liggen bijzondere gebieden met ieder hun eigen dier- en plantensoorten. Met dit biodiversiteitsplan willen we de biodiversiteit in deze verschillende landschappen optimaliseren en verhogen. Het plan geeft de kansen weer op circa 30 locaties voor verbetering van de biodiversiteit. Deze kansen worden opgenomen in dit programma voor uitwerking. Dat betekent niet dat de achteruitgang van de biodiversiteit hiermee is opgelost, er is blijvende aandacht nodig om in natuurgebieden, dorpen en in het agrarische landschap de natuurwaarden verder te versterken en zo de soorten te behouden.

Dat betekent dat we in onze gemeente de volgende opgaves kennen:
- ontwikkeling van bloemrijke graslanden en bermen
- bossen omvormen tot bossen met hoge natuurwaarden
- kleinschalig landschap (verder) ontwikkelen
- poelen en of natuurvriendelijke oevers aanleggen binnen de EVZ
- In de vier dorpen Malden, Heumen, Overasselt en Nederasselt wordt gestreefd naar meer dorpsnatuur en natuurinclusief bouwen

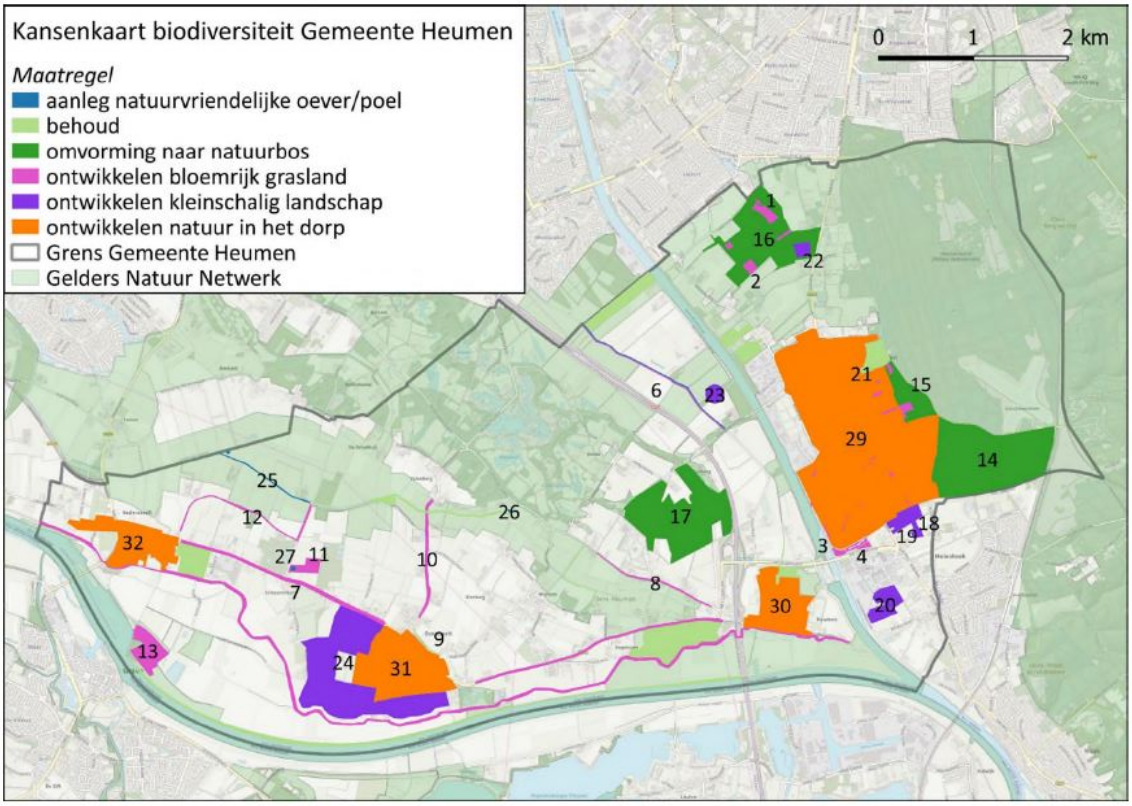

(Uit biodiversiteitsplan 2021)

Groenstructuurplan 2007;
Het onderliggende landschap bepaalt tezamen met de stedenbouwkundige structuur van de dorpsuitbreidingen de huidige ruimtelijke structuur van de dorpen. Zo zijn er gebieden onderscheiden; grotere aaneengesloten vlakken met een bepaald karakter of kenmerk. Hiertoe behoren woongebieden uit verschillende bouwperiodes, werkgebieden en grotere groengebieden. De gebieden worden begrensd of verbonden door langgerekte lijnvormige elementen, de linten. Dit zijn (hoofd)ontsluitingswegen, langzaam verkeerroutes en natte en droge linten, zoals het kanaal en de dijken. Binnen de gebieden en linten liggen de plekken; duidelijk begrensde kleine eenheden binnen een groter geheel die een geheel ander specifiek karakter of andere inrichting hebben dan de

omgeving, waardoor ze visueel of functioneel bijzonder zijn. Voorbeelden van plekken zijn: entrees van dorpen of wijken, pleinen, parken, begraafplaatsen en educatieve objecten. Tenslotte vormen de dorpsranden de overgangszones tussen het bebouwd en onbebouwd gebied. Deze ruimtelijke indeling vormt de hoofdstructuur van de verschillende dorpen. De bomenstructuur en de beeldbepalende bomen zijn op dit plan gebaseerd en uitgewerkt in 2013 in een ontwerpnota beeldbepalende bomen. Door uitbreidingen en nieuwe ambities is dit aan vernieuwing toe.

Dat betekent dat we in onze gemeente de volgende opgaves kennen:
Bomen en beplanting moeten een bijdrage leveren aan:

- De ruimtelijke structuur, zoals de hiërarchie van wegen, belangrijke oriëntatiepunten en de eigenheid van wijken en buurten verhogen. De Rijksweg is al voorzien van meer divers groen, en zal juist in het centrum nog meer beplanting moeten krijgen. Op de overige ontsluitingswegen waar mogelijk tweezijdig diverse bomen in gras of beplanting en op de ontsluitingswegen binnen de wijken waar mogelijk één zijde laanbeplanting in gras of beplanting.
- Recreatie: spelen, sporten, verblijven en ontmoeten. Dit is met name op de grotere pleinen en wijkparken. Sociale veiligheid, ruimte bieden, aanvullend op speelplekken, en duidelijke inrichting hondenvelden zijn aandachtspunten.
- Waardevolle bomen moeten beschermd worden middels een vermelding op de lijst van beeldbepalende bomen (beschermd door de APV). Tevens is er aandacht voor de groeiplaats.
- De ecologische structuur van groene en blauwe elementen die een bijdrage leveren aan het behouden en versterken van de natuur in de bebouwde omgeving. De samenhang zorgt voor verbinding van flora en fauna. De soortenkeuze en inrichting vindt plaats op basis van de bodemeigenschappen en is biodivers.
- De opvang van regenwater. De voorkeur gaat uit naar bovengrondse infiltratie, ingepast in de omgeving. Het beheer dient in de eerste plaats gericht te zijn op de functie.

Ontwerpnota beeldbepalende bomen 2013
De beeldbepalende bomen zijn opgenomen in een lijst en onderdeel van de APV. Ze worden daardoor beschermd door de integrale aanvraag van de omgevingsvergunning (kappen en aanleg).

Beleidsplan Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2024-2034
Integrale visie op beheer van de openbare ruimte, waarbij ambities voor maatschappelijke thema's zijn opgenomen. Het betreft sociale cohesie, gezondheid, biodiversiteit, mobiliteit en toegankelijkheid, klimaat, veiligheid en duurzaamheid. Per thema is een aantal maatregelen voorgesteld, waarmee we invulling geven aan de ambities.
Bij het beheer van de openbare ruimte werken we zoveel mogelijk integrale onderhoudsprojecten uit, waarin de thema's opgenomen worden. Er is budget beschikbaar om deze thema's te kunnen integreren bij het beheren en verbeteren van de openbare ruimte. In de bijlage zijn de thema's opgenomen.

<u>Thema's IBOR 2024-2034</u>
Sociale cohesie

De openbare ruimte rond de woning nodigt bewoners van alle leeftijden uit om naar buiten te gaan, samen te komen, te ontmoeten en om in te verblijven.
Er is ruimte voor gezamenlijke bewonersinitiatieven, de gemeente is hierin faciliterend of regisserend (waarbij er een extra focus ligt op extra groen).
Bij werkzaamheden in de openbare ruimte werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (blijvend mee). Dit is een beleidsuitgangspunt.

Gezondheid

- Er zijn veilige en aantrekkelijke beweegmogelijkheden die voor alle doelgroepen toegankelijk zijn. Er is extra aandacht voor specifieke doelgroepen zoals kinderen, ouderen en mensen met een beperking.
- Er zijn voldoende grote en kleine (groen)gebieden om te kunnen recreëren, ontspannen, ervaren en om verkoeling te zoeken in de directe woonomgeving.
- De openbare ruimte is schoon en de milieuhygiënische voorzieningen (afvalcontainers) dragen bij aan de gezondheid.
- Bij werkzaamheden in de openbare ruimte wordt gedacht aan de gezondheid van omwonenden en van de mensen die werk het uitvoeren. Dit is een beleidsuitgangspunt.

Biodiversiteit

- Het soortenbestand kent een grotere (inheemse) diversiteit. De aanwezigheid van invasieve exoten wordt zoveel mogelijk tegengegaan.
- Bij inrichting en onderhoud van beplanting en bomen is aandacht voor een gezonde bodem.
- Bomen kunnen tot hun volle wasdom komen. Oude bomen worden gekoesterd.
- Bewoners zijn zich bewust van het belang van biodiversiteit en worden gestimuleerd om dit toe te passen in hun tuin.

Mobiliteit & toegankelijkheid

- Openbare wegen en paden zijn goed toegankelijk voor de beoogde gebruiker.
- De inrichting van de openbare ruimte is afgestemd op de hoeveelheid en categorie gebruikers.
- In de openbare ruimte zijn er minder auto's aanwezig. Alternatieven (zoals deelauto's en fietsen) worden gestimuleerd.
- Hinder en overlast van provinciale wegen door dorpen wordt opgelost.
- De inrichting van de openbare ruimte stimuleert het gedrag van verkeersdeelnemers voor constante doorstroming en voorkomt opstoppingen en files.
- Er wordt rekening gehouden met elektrisch rijden. Dit is een beleidsuitgangspunt.

Klimaatadaptie

- De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte draagt bij aan het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering: Hittestress, droogtestress en wateroverlast.
- De oppervlakte groen blijft gelijk of neemt toe in areaal en kwaliteit.
- Bewoners zijn zich bewust van de gevolgen van klimaatverandering en worden aangespoord op eigen terrein maatregelen te nemen.

Veiligheid

- Openbare ruimte is sociaal veilig ingericht, herkenbaar en overzichtelijk voor alle gebruikers.
- Openbare ruimte is fysiek veilig ingericht, herkenbaar en overzichtelijk voor alle gebruikers.
- Speelplaatsen zijn veilig ingericht.

Duurzaamheid

- Alle gebruikte materialen, zowel bij inrichting als onderhoud, zijn zoveel mogelijk recyclebaar zonder waardevermindering.
- Het beheer van de openbare ruimte is gericht op levensduur verlengende maatregelen.
- Alle afvalstoffen (restproducten uit het onderhoud) uit de openbare ruimte worden gezien als grondstoffen en hebben waarde.
- De gebruikte grondstoffen zijn veilig en gezond.

Beleidsplan water en riolering

In het plan zetten we de komende vijf jaar nadrukkelijker in op klimaatadaptatie. We richten ons op locaties die kwetsbaar zijn voor wateroverlast en kiezen voor een integrale aanpak met aandacht voor groen en biodiversiteit. Daarbij betrekken we ook inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, want we kunnen het niet alleen. Daarnaast nemen we de nodige maatregelen voor beheer en onderhoud van het rioolsysteem zodat het goed blijft functioneren.